

תוכן העניינים

תקציר עברי.....	א-ב
פרקי מבוא.....	10-1
חמש הבחנות יסודיות ומתודולוגיות מחקר הנגזרות מהן	4
מצב האסטרונומיה והאסטרולוגיה העברית קודם הופעת האנציקלופדיות	8
פרק ראשון: רקע היסטורי וחברתי להופעתן של האנציקלופדיות העבריות של המאה הי"ג	21-11
פרק שני: מדרש החכמה.....	87-22
2.1 הקדמה	22
2.2. מדרש החכמה ואלבטרוג'י	28
2.2.1 סיכום ספרו של אלבטרוג'י: תכנים ואופן השימוש במקור הערבי	31
2.2.2 הקדמתו של יהודה לחלק העוסק באסטרונומיה של אלבטרוג'י	32
2.2.3 סידור גלגליהם של כוכבי הלכת במדרש החכמה	35
2.2.3.1 סדר הגלגלים: אסמכתה מהאותיות העבריות	38
2.2.3.2 סדר הגלגלים: אסמכתה אסטרולוגית	40
2.3 מדרש החכמה והאלמגסט	41
2.3.1 התרגום הערבי של האלמגסט שבו השתמש יהודה בכתיבת מדרש החכמה	50
2.4 מדרש החכמה, אסטרולוגיה והטטרכיבלוס	53
2.4.1 הטטרכיבלוס במדרש החכמה: מבנה, תכנים ואופן הצגת התכנים	56
2.4.2 הערותיו והשגותיו של יהודה על תכני הטטרכיבלוס	59
2.4.2.1 ההקדמה	59
2.4.2.2 ארץ ישראל וטיב יושביה	63
2.4.2.3 הרגע החשוב במתן תחזית על חיי הנולד	67
2.4.2.4 תוחלת חייו של הפרט	69
2.4.2.5 הערה אוטוביוגרפית	71
2.4.2.6 מעלותיו המוסריות של האדם: ניסיון ליישב את הדטרמיניזם האסטרולוגי עם עקרון הבחירה החופשית	71
2.4.2.7 שבע תקופות חיי האדם: נקודת השקה בין הטטרכיבלוס, אלבטרוג'י, המקרא וחז"ל	73
2.5 טרמינולוגיה אסטרונומית ואסטרולוגית במדרש החכמה	76
2.5.1 מונחון	81

פרק שלישי: דעות הפילוסופים 139-88

88	3.1 הקדמה
92	3.1.1 אסטרונומיה פטולמאית ואסטרוולוגיה בחיבורים שונים של פלקירא
93	3.2 עקרונות יסודיים למהדורה של דעות הפילוסופים VII.C
95	3.2.1 כתבי היד
97	3.2.2 מקרא עריכה
98	3.3 מהדורה ביקורתית לדעות הפילוסופים VII.C
115	3.4 שימוש של פלקירא במקורות: עריכת מקורותיו ומשמעותה
	3.4.1 עריכת סדר הפרקים: מדוע פלקירא מקדים את הדיון בצורת הכוכבים לדיון על אודות זהותם של הגופים השמימיים הנמצאים בתנועה?
115	
116	3.4.2 עריכה בתוך הפרק הבודד: דעות הפילוסופים VII.C.3
120	3.4.3 דילוגים והשמטות מן המקורות
125	3.4.4 הערות בעניין הלוגיקה שבה השתמש פלקירא בדעות הפילוסופים VII.C
127	3.5 הטרימינולוגיה העברית של פלקירא בדעות הפילוסופים VII
127	3.5.1 המתודולוגיה שהנחתה את פלקירא ביצירת מונחים עבריים
132	3.5.2 מספר מונחים המאפיינים את חיבורו של פלקירא
134	3.5.3 מונחון

פרק רביעי: לוית חן 228-140

140	4.1 הקדמה
143	4.1.1 זמן ומקום כתיבת המאמר האסטרונומי-אסטרוולוגי של לוית חן
144	4.1.2 מספר תובנות חדשות על תכני שניים מהמאמרים האבודים של לוית חן
	4.1.3 הקשר שבין המאמר השלישי ללוית חן לבין המאמר השמיני לבתי הנפש והלחשים:
147	האם לוית חן אינו אלא פירוש לשירו המחורז של לוי?
149	4.1.4 כתבי היד של המאמר השלישי
157	4.2 האסטרונומיה בלוית חן
158	4.2.1 תנועת הנקיפה של הגלגל השמיני ותיאורית הטרפידציה
171	4.2.2 קטלוג הקונסטלציות, כוכבי השבת ומחנות הלבנה
172	4.2.2.1 מבנה הקטלוג
173	4.2.2.2 מקורות הקטלוג
184	4.2.3 כתמי הירח
189	4.3 השער האסטרוולוגי של לוית חן: מבנה, תכנים ומקורות

4.3.1 יחסו של לוי לאסטרונומיה, לעבודת האסטרונום ולקשר שבין אסטרונומיה לאסטרונומיה	191
4.3.2 תכנים חוץ-אסטרונומיים בשער האסטרונומי של לוי חן	197
4.3.2.1 מחזורי העולם	197
4.3.2.2 מאגיה אסטרלית וסגולות	200
4.4 מקורותיו המדעיים של לוי בן אברהם ואופן שימוש במקורות	204
4.4.1 רשימת המקורות ששימשו את לוי בכתיבת המאמר השלישי	204
4.4.2 שימוש במקורות בחלק האסטרונומי של לוי חן: מיון מחדש של דברי המקורות	209
4.4.3 שימוש במקור האסטרונומי הבודד: שלוש תופעות	212
4.4.4 האם ניתן לזהות את השפעתם של מלומדים נוצרים על המאמר השלישי של לוי חן?	216
4.5 הטרמינולוגיה המדעית העברית בלוי חן	221
4.5.1 מונחון	224
פרק חמישי: שער השמים 271-229	
5.1 הקדמה	229
5.1.1 כתבי היד וטיקן ומינכן: מאפיינים קודיקולוגיים ופלאוגרפיים	232
5.2 תכנים ומקורות	234
5.2.1 טבלת מקורות	237
5.2.2 האם אפשר שחלקו האסטרונומי של שער השמים כלל יותר מעשרים פרקים?	238
5.2.3 פירוט תכניהם ומקורותיהם של כל אחד מעשרים הפרקים האסטרונומיים	240
5.3 תובנות על אופי עבודתו של גרשום	259
5.4 הטרמינולוגיה המדעית של חלקו האסטרונומי של שער השמים ותובנות נוספות על אופי עבודתו של גרשום הנגזרות משימושו במונחים מדעיים	262
5.4.1 מונחון	267
פרק שישי: ספר הכולל 296-272	
6.1 הקדמה	272
6.1.1 זהותו האפשרית של המחבר	273
6.1.2 הקשר שבין הפרקים שנמצאים בכתב היד פריס 1058 לפרקים שנמצאים בכתבי היד האחרים	275
6.1.3 הערות על מבנה ספר הכולל וחלוקתו לחמישה חלקים	276
6.1.4 כתבי היד של ספר הכולל	276
6.2 תכניו ומקורותיו של החלק החמישי של ספר הכולל (שערים 36-40)	282

282	ההקדמה לחלק החמישי .....
283	שער 36 .....
287	שער 37 .....
289	שער 38 .....
290	שער 39 .....
291	שער 40 .....
292	6.2.1 רשימת המקורות ששימשו את המחבר .....
295	6.3 תובנות על ספר הכולל .....
פרק שביעי: טרקטוס פרטיקולרס	
297-305	7.1 זמן הופעת המקור העברי .....
298	7.2 טרקטוס פרטיקולרס: חיבור יחיד המורכב מארבעה חלקים או ארבעה קטעים עצמאיים שהופצו יחד? .....
300	7.3 טרקטוס פרטיקולרס בהקשר האנציקלופדי: תובנות על הופעת הטקסט בחברה היהודית ועל הפצתו בחברה הנוצרית .....
303	
מסקנות ותובנות: מקומן של האנציקלופדיות העבריות בתהליך הטמעתו של ידע מדעי בקרב קהילות יהודיות באירופה הנוצרית	
309-306	
ביבליוגרפיה	
310-340	
310	כתבי יד .....
313	מקורות ראשונים .....
321	ספרות מחקר .....
נספחים	
341-427	
341	נספח א: טקסטים .....
341	א.1 מקרא עריכה .....
342	א.2 מדרש החכמה .....
342	א. עדי נוסח מייצגים שבהם השתמשתי בעריכת הטקסטים .....
342	ב. סדר כוכבי הלכת בחלק המסכם את האלמגסט .....
344	ג. סדר כוכבי הלכת בחלק המסכם את ספרו של אלברוג'י .....
345	ד. ההקדמה לחלק האסטרולוגי .....
351	ה. יהודה על הטטרביבלוס ספר שני פרק שלישי: שלושה קטעים .....
356	ו. נקודת הזמן החשובה בתחזית על הנולד: רגע העיבור או רגע הלידה? .....
356	ז. ההילאג' .....

357	ח. הערה אוטוביוגרפית
358	ט. מעלותיו המוסריות של האדם: דטרמיניזם אסטרולוגי ועקרון הבחירה החופשית
359	י. חלוקת שנות חיי האדם וסדרם של כוכבי הלכת
362	א.3. לויית חן
362	א. עדי נוסח מייצגים שבהם השתמשתי בעריכת הטקסטים
362	ב. קטלוג הקונסטלציות, כוכבי השבת ומחנות הלבנה
370	ג. יחסו של לוי לאסטרולוגיה ולעבודת האסטרולוג
374	ד. מאגיה אסטרלית
376	ה. סגולות
377	א.4. ספר הכולל
377	א. עדי נוסח מייצגים שבהם השתמשתי בעריכת הטקסטים
377	ב. פתיחת החלק החמישי לספר הכולל
387	ג. פתיחת השער ה-36
387	ד. הפניה מתוך השער ה-36 אל השער ה-33
388	ה. הפניה מתוך השער ה-36 אל השער ה-35
388	ו. פתיחת השער ה-37
388	ז. הפניה מתוך השער ה-37 אל השער ה-32
389	ח. פתיחת השער ה-38
389	ט. שישה מקרים שבהם מחבר ספר הכולל מעתיק הפניה שנמצאת במקורותיו אך מתאים אותה כך שתצביע על מקום בספרו שלו
392	א.5. אלקביצי וספר הכולל
392	א. שימוש בפרק הראשון של ספרו של אלקביצי
401	ב. שימוש בפרק השני של ספרו של אלקביצי (לצד שני חיבורים של אבן עזרא)
405	א.6. שלושה פרגמנטים עבריים מתוך ספרו של אלקביצי המסתתרים בכתב יד בנאפולי
405	א. קטע ראשון
406	ב. קטע שני
407	ג. קטע שלישי
408	א.7. שני פרגמנטים עבריים לספרו של אלקביצי שלצדם פירוש לחיבור המסתתרים בכתב יד בירושלים
409	א. קטע ראשון
409	ב. קטע שני
412	נספח ב: השער האסטרולוגי של לויית חן: תכנים ומקורות